

וילך (232)

איך לשמור על התורה נגד היצר הרע

...וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵינוּ לְעֵינֵינוּ כָּל יִשְׂרָאֵל חֶזק וְאַמֶּץ וכו'.... (לא, ז)
 כאשר משה רבינו אומר ליהושע שעליו להביא את העם לארץ ישראל, ולהנחיל להם את הארץ, הוא אומר בפסוקנו "חֶזק וְאַמֶּץ", וכן במספר מקומות נוספים שבהם מדובר על יציאה למלחמה, והכנסת העם לארץ נאמר "חֶזק וְאַמֶּץ". ואילו בספר יהושע (פרק א, ז), כאשר מדובר בחיזוק לתורה, נאמר שם: "רַק חֶזק וְאַמֶּץ מֵאֵד לְשֹׁמֵר לַעֲשׂוֹת פְּכָל-הַתּוֹרָה וכו'...". חזק ואמץ מאוד. ושני פסוקים לאחר מכן, בפסוק ט', כאשר מדברים שוב על המלחמות, נאמר עוד פעם: "הֲלוֹא צִוִּיתִיךָ חֶזק וְאַמֶּץ אֶל תַּעֲרֵץ וְאֶל תַּחַת פִּי עִמָּךְ ה' אֱלֹהֶיךָ, בְּכָל אֲשֶׁר תִּלְחָד" (שם ט). חזק ואמץ בלי הוספת המילה "מאוד". וההסבר לכך הוא, כי המלחמה עם השטן ויצר הרע בכל מה שקשור ללימוד התורה, היא הרבה יותר קשה מאשר ההתמודדות עם האויבים בשדה הקרב הגופני. ובמאבק שכזה צריך לאזור הרבה כוח והרבה גבורה מאשר במלחמה הנערכת בין מדינות.

ספר עלינו לשבח דברים ב'

הקהל את העם האנשים והנשים והטף (לא, יב)

במסכת חגיגה (ג) מסופר שבאו להקביל פני ר' יהושע בפקיעין, שאלם רבי יהושע מה חידשו בבית המדרש, אמרו לו את הדרשה: טף למה באין, כדי ליתן שכר למביאייהם, אמר להם: מרגלית טובה היתה בידכם ובקשתם לאבדה ממני. יתכן לבאר על פי הירושלמי (יבמות סוף פ"ק), המספר על רבי יהושע, שהיתה אמו מוליכה עריסתו לבית המדרש, כדי שיתדבקו אזניו בדברי תורה. לפיכך אמר להם רבי יהושע: ביקשתם לאבד ממני מרגלית זו המתאימה לבעליה, שהרי אין מתאים יותר ממנו למאמר זה, כי אמו גם עשתה כן.

ספר "משך חכמה"

ומצאנהו רעות רבות וצרות ואמר ביום ההוא הלא על פי אין אלקי בקרבי מצאוני הרעות האלה (לא, יז)

יש לדקדק מדוע מתחיל "רעות רבות וצרות", ומסיים ב"רעות" לבד "מצאוני הרעות האלה" יש לומר: רעות היינו עצם הרעה, צרות, היינו המועקה שיש לאדם עקב הרעה, דפעמים עקב הרעה שיש לאדם העולם חשוך בעדו, ונשברת רוחו בקרבו, חוץ מהיסורים שיש לאדם עצמו (צרות מלשון צר, כפי שתרגם אונקלוס "ועקן"). ושברון לב זה, נובע מחוסר האמונה והבטחון בה', שחושב שאין ה' בקרבו ואז הוא עשוק ורצוץ כל הימים, אבל מי שיראת ה' נגע בלבבו ומאמין בה' ובהשגחתו, הצרות אינם צרות ואין מעיק לו ואין מיצר לו, כמו שאמר דוד

המלך "גם כי אלך בגיא צלמות לא אירע רע כי אתה עמדי", כי בכל מצב ימצא מנוח ותנחומים, וקוי ה' יחליפו כח. וכאשר מגיע האדם להכרה שהיסורים שיש לו, הם "על כי אין אלוקי בקרבי", ממילא בטלים הצרות הסובבים אותו, ולא נשאר רק רעות, ולכן סיים "מצאוני הרעות האלה".

אוצרות התורה בשם רב שך זצ"ל

התורה היא המפלט בזמן הסתר פנים

ועתה פתבו לכם את השירה הזאת (לא, יט)

היה החפץ חיים אומר: מצוה זו הינה המצוה האחרונה בתורה וכמבואר ברמב"ם (ס"ת ה"א) שענינה לכתוב את התורה, ציווי זה מגיע אחרי הפסוק של "ואנכו הסתר אסתיר פני ביום ההוא על כל הרעה אשר עשה", ללמדנו שיש בכח התורה להגן ולהציל מכל צרה ויגון ואפילו בדורותינו בהם ההסתר פנים כה גדול, אור התורה מפיץ אור עצום אשר לאורו ניסע ונלך וכמבואר בגמרא (סוכה נא): כי נר מצוה ותורה אור, מה אור מגין לעולם אף תורה מגינה לעולם, ובפרט בעת צרה ויגון כזו בה נמצא עם ישראל ש"מחוץ תשכל חרב ומחדרים אימה", עלינו להחזיק בחזקה במעוז התורה ובה להאיר לעצמנו את החשכה והעלטה.

ועתה פתבו לכם את השירה הזאת (לא, יט)

הרא"ש פוסק, שבזמן הזה כאשר ספרי תורה עומדים בארון הקודש ואין קוראים בהם מקיימים יותר מצות 'כתיבת ספר תורה' על ידי כתיבת ההלכות של התורה שבעל פה מאשר על כתיבת תורה שבכתב. זהו איפא הרמז שבפסוק: "ועתה", רק עתה, כאשר אין לכם אלא תורה שבכתב, "פתבו לכם את השירה הזאת", מצוה עליכם לכתוב את התורה הזאת, ואולם בדורות הבאים, כאשר תיכתב התורה שבעל פה, יהא עיקר המצוה לכתוב ספרים של תורה שבעל פה.

ספר "מענה של תורה"

התורה, תבלין ליצר

ועתה פתבו לכם את השירה הזאת... פי ידעתי את יצרו (לא, יט-כא)

הכח שברא הקב"ה לנו נגד היצר הרע הינו התורה הקדושה, כפי שאמרו חז"ל (קידושין ל:): בראתי יצר הרע, ובראתי לו תורה תבלין. בהקשר לכך מפורסמת התבטאות חריפה מפיו של ה"שפת אמת": היצר הרע אינו מיוחד לא מ"תובות הלכות" ולא מ"ראשית חכמה", גם הוא מכיר אותם. אולם עם 'גמרא' לא מתמודד היצר הרע. הגמרא דורשת עיון, הגמרא חבויה ומכוסה. בהזדמנות אחרת אמר: כי תורה וקדושה

תלויים וקשורים זה בזה. כפי מה שאדם זוכה לתורה, כך הוא יכול להשמר בקדושה, וכפי שהוא זוכה לקדושה, כך הוא זוכה לתורה.

ספר "ימתוך האור"

פִּי יִדְעֵתִי אֶת יְצִרוֹ (לא. כא)

החכם מכל אדם מכנה את היצר הרע "מלך זקן וכסיל" (קהלת ד. יג), אך באמת אין היצה"ר כסיל כלל, אדרבה בכוחו ללכוד ברשתו אף את החכם הגדול ביותר, שהרי אין צדיק אשר יעשה טוב ולא יחטא. אך קרוי הוא כסיל בשל אומנתו. כשם שהסנדלר נקרא כך על שם מלאכתו הסנדלרות, וכן החייט המתעסק בחייטות, כך היצה"ר קרוי כסיל על שם מלאכתו שהיא 'הכסילות' לגרום לבני אדם להשתטות בחטא ככסילים.

רב רובין זצ"ל בספרו "טללי אורות" בשם החפץ חיים

אחריות המנהיג לאחר מותו

פִּי יִדְעֵתִי אַחֲרֵי מוֹתִי פִּי הַשְּׁחַת תִּשְׁחָתוּן וְסִרְתָּם מִן הַדָּרָךְ אֲשֶׁר צִוִּיתִי אֶתְכֶם (לא. כט)

לכאורה יש להתבונן מדוע היה צריך משה להוכיחם על מה שיעשו לאחר מותו, בזמן שכבר לא ינהיגם שאין לו אחריות עליהם? אלא נראה לבאר, מובא מעשה בזמן רבי ישראל מסלנט זצ"ל, עשירי וילנא היו נוהגים לסדר את כלולות בניהם בככר מיוחדת שבעיר, בטכס גדול ומפואר, שעלה ממון רב. והנה סנדלר אחד שעלה לגדולה, סידר אף הוא את חתונת בתו באותו טכס כמו העשירים. הדבר חרה מאוד לעשירי העיר, ואחד מהם בכעסו, ניגש אל הסנדלר בחזרו מהחופה שמח וטוב לב, בלוזית מחותניו ושושביניו, חלץ את נעלו והראה לו הסוליה הקרועה ושאלו למחיר תיקונו, מעשה נורא!! כשמעו זאת רבי ישראל הזדעזע כולו ואמר: מובטחני שגדולי הדור הקודם היושבים בגן עדן מובאים בגלל המעשה הזה בדין, על אשר לא מילאו תפקידם בשלימות, בכך שלא חינכו אותו בהגיעו למקרה השחתה זה. כן משה רבינו, הוכיחם על המעשים שיעשו אחר מותו, שלא יאמרו ח"ו שמעשיהם אלו נבעו מחוסר תוכחתו ומוסרו, ויעמידוהו בדין על כך.

ספר "אוצרות התורה"

מוסר: לדון לכף זכות הכל תלוי במתבונן

הנטיה הטבעית של אנשים רבים היא להבחין בקלות בחסרונות הזולת ולהביט אליו בעין רעה, בדבריו של רבי אלימלך בידרמן בענין זה יש משום עצה, שיטה ודרך על מנת להצליח, למרות זאת, בקיום מצות עשה של 'בצדק תשפוט עמיתך'. שני עיניים נתנו לאדם, עין ימנית שבה עליו לראות את המעלות הזולת, ועין שמאלית שבה הוא רואה את חסרונותיו. מצוה בצדק תשפוט עמיתך, מורה לנו להתבונן באמצעות העין הימנית, להבחין במעלות ולראות בהן עיקר, ולא להפוך את היוצרות.

ספר "ותן בלבנו"

הלכה: בענין מצות האכילה בערב יום כיפור

כתב השו"ע (סי תרד ס"א) מצוה לאכול בערב יום"כ ולהרבות בסעודה. בפסקי תשובות (אות א) כתב: ובמ"ב (סק"א על פי הכרעת המ"א) מצוה מן התורה לאכול בערב יום כיפור ורצה הקב"ה ליתן שכר בעד האכילה כאילו התענה וכו', וכבר דנו הפוסקים מדוע אין מברכים על מצוה זו דאכילה בערב יום כיפור, וכמה טעמים נאמרו בזה. ועוד דנו הפוסקים אם נשים חייבות במצוה זו שהיא מ"ע שנזמן גרמא, או דילמא כיון שילפינן מצוה זאת מועיניתם את נפשתיכם, כשם שחייבות בעינוי כמו"כ חייבות באכילה בתשיעי.

פסקי תשובות חלק ו'

פתגם: השתיקה, היפה שבקולות

ספר "שמחלה"

חקירה: קלוטה כמי שהונחה

כמונח במקומו בדיוק, או שנחשב מונח ברשות שבה נמצא, אך לא במקום מסוים (עיין בלומדות ט) **ספר "קובץ יסודות וחקירות"**

סיפור: שמחת אב ותוגת אם

רב בישראל הסביר את הפסוק במשלי: "בן חכם ישמח אב ובן כסיל תוגת אמו". לכאורה נשאלת השאלה, מה ראה שלמה המלך לייחס את הבן החכם לאביו ואת הבן הכסיל לאמו, ולא להיפך? ברם, חכמינו אמרו: "ברא כרעא דאבוה", הבן דומה בתכונות אופיו לאביו, ולכן בן חכם הוא שמחת אביו, כי הוא מעיד עליו שגם הוא חכם, אבל בן כסיל מעיד על אביו שגם הוא כסיל, וזוהי, איפוא תוגה גדולה לאם, שיש לה שני כסילים בביתה!....

ספר "חד וחלק"

שבת שלום, גמר טוב

יוצא לאור לרפואה שלימה של דינה בת מרים, אברהם בן רבקה, מאיר בן גבי זווירה, אליהו בן תמר, ראובן בן איזא, ששא בנימין בין קאריץ מרים, ויקטוריה שושנה בת ג'וים חנה, רפאל יהודה בן מלכה, אליהו בן מרים, שלמה בן מרים, חיים אהרן לייב בן רבקה, ראובן בן איזא, שמחה ג'וזת בת אליז, אבישי יוסף בן שרה לאה, אוריאל נסים בן שלוה, פייגא אולגה בת ברנה, יוסף בן מייכה, רבקה בת ליוה, רישרד שלום בן רחל, נסים בן אסתר, מרים בת עזיזא, חנה בת רחל, יעקב בן אסתר, דוד בן מרים, יעל בת כמונה, חנה בת ציפורה, ישראל יצחק בן ציפורה, רפואה שלימה ולידה קלה לרבקה בת שרה, יעל רייזל בת מרטין היימה שמחה. זיווג הגון לאלודי רחל מלכה בת חשמה. לעילוי נשמת: ג'ינט מסעודה בת ג'ולי יעל, שלמה בן מחזה, מסעודה בת בלח, יוסף בן מייכה. מוריס משה בן מרי מרים.

יוסף גרמון כולל עקס לע בען
לכל עניני הדף נא לפנות במייל ל:
germon73@hotmail.fr
ניתן למצוא את העלון
www.kollel-aixlesbains.fr